

PISM

POLSKI INSTYTUT SPRAW MIĘDZYNARODOWYCH
THE POLISH INSTITUTE OF INTERNATIONAL AFFAIRS

NR 66/2025, 11 WRZEŚNIA 2025 © PISM

KOMENTARZ

Europa walczy – orędzie o stanie Unii Europejskiej

Tomasz Zając

Przewodnicząca Komisji Europejskiej (KE) Ursula von der Leyen w wygłoszonym 10 września br. orędziu o stanie Unii Europejskiej skoncentrowała się na najważniejszych wyzwaniach, które stoją przed Wspólnotą, i zaapelowała o jedność Europy. Wyraziła też solidarność z Polską w związku z naruszeniem jej przestrzeni powietrznej przez rosyjskie drony. Debata w Parlamencie Europejskim wskazała jednak na duże podziały wśród tworzących go ugrupowań.

Jakie były najważniejsze punkty przemówienia i debaty w Parlamencie Europejskim ?

Tezy orędzia wpisywały się w priorytety drugiej kadencji von der Leyen – wzmocnienie potencjału obronnego UE, zwiększenie konkurencyjności europejskiej gospodarki oraz wzrost znaczenia Wspólnoty w polityce międzynarodowej. Von der Leyen wykorzystała także przemówienie do odpowiedzi na krytykę prowadzonej przez nią polityki, szczególnie [umowy handlowej z USA](#) i niezdecydowanej postawy wobec działań Izraela. Decyzje szefowej KE dotyczące tych obszarów są negatywnie oceniane nie tylko przez niektóre państwa członkowskie, lecz także przez partie polityczne w Parlamencie Europejskim, które tworzą nieformalną koalicję wspierającą jej Komisję, szczególnie Socjalistów i Demokratów. Zwrócenie uwagi na konkurencyjność gospodarki UE można z kolei odczytywać jako odpowiedź von der Leyen na krytykę niewystarczającego tempa i zakresu reform ekonomicznych, wyrażaną niedawno np. przez Mario Draghiego.

W czasie debaty w PE główne partie wspierające Komisję (chadecy, liberałowie i socjaliści) nie kontestowały najważniejszych punktów orędzia, jednak oskarżały się wzajemnie o rozbijanie jedności UE – lewica zarzucała chadekom nieformalny sojusz ze skrajną prawicą i krytykowała umowę z USA. Centroprawica z kolei argumentowała, że takie uwagi szkodzą spójności sił głównego nurtu.

Jakie nowe inicjatywy związane z obronnością zapowiedziano?

Von der Leyen wezwała do utworzenia specjalnego funduszu pożyczkowego, który miałby finansować wysiłki wojenny Ukrainy. Byłby on sponsorowany przez państwa unijne, jednak jego gwarancje miałyby stanowić [zamrożone rosyjskie aktywa](#), które nie zostałyby w tym celu uszczuplone (negatywnych finansowych konsekwencji takiej decyzji obawiają się np. Belgia i Niemcy), a spłata zobowiązań nastąpiłaby jedynie po wypłaceniu reparacji przez Rosję. Dodatkowo von der Leyen zapowiedziała rozwój zdolności UE w zakresie wykorzystania dronów, w tym wsparcie inicjatywy stworzenia „tarczy dronów” na jej wschodniej granicy oraz partnerstwo z Ukrainą w tej dziedzinie i 6 mld euro pożyczek dla tego państwa. Orędzie nie zawierało jednak przełomowych zapowiedzi dotyczących bezpieczeństwa, co jest częściowo spowodowane brakiem środków na sfinansowanie nowych dużych inicjatyw. Kluczowy dla zwiększenia zdolności obronnych UE pozostaje program [SAFE](#), przyjęty w trakcie polskiej prezydencji w Radzie UE w pierwszej połowie br. Uruchomienie kolejnego programu o zbliżonej skali wymagałoby nowych środków, które znajdują się najprawdopodobniej dopiero w [nowej perspektywie finansowej na lata 2028–2034](#).

KOMENTARZ PISM

Co było najważniejszym tematem dotyczącym polityki zagranicznej UE?

Przewodnicząca skoncentrowała się na wyjaśnianiu powodów zawarcia umowy handlowej z USA. Za najważniejsze uznała zapewnienie stabilności gospodarczej europejskiego biznesu oraz uniknięcie wojny handlowej ze Stanami Zjednoczonymi, która przysłużyłaby się przeciwnikom Unii. Podkreśliła przy tym, że jeśli chodzi o wyznaczanie norm funkcjonowania firm technologicznych w Europie, to Unia autonomicznie będzie podejmowała decyzje w tej sprawie. Była to polemika z żądaniami prezydenta Donalda Trumpa, który niedawno groził dodatkowymi cłami państwu wprowadzającym różnego rodzaju regulacje wobec amerykańskich firm z branży cyfrowej.

Drugim tematem była zapowiedź starań o zawieszenie umowy handlowej z Izraelem oraz propozycja, by Rada nałożyła sankcje na osoby odpowiedzialne za kryzys humanitarny w Strefie Gazy (np. ministrów izraelskiego rządu).

Jakie propozycje dotyczące gospodarki zawierało orędzie?

Von der Leyen podkreśliła chęć dalszego zwiększania konkurencyjności unijnej gospodarki, m.in. poprzez wdrożenie pakietów deregulacyjnych (tzw. omnibusów). Zapowiedziała także, że wprowadzi dodatkowe kryterium

produkcji w Europie, które będzie obowiązywać podczas publicznych zamówień, i przeznaczy 1,8 miliarda euro na wsparcie produkcji baterii w UE. Opowiedziała się także za stworzeniem europejskiego e-samochodu. Zapowiedź opracowania planu, który usprawni dostęp obywateli państw unijnych do mieszkań, można interpretować jako próbę zjednania Socjalistów i Demokratów, którzy istotność kwestii mieszkaniowych podnosili jeszcze w czasie kampanii wyborczej do PE w 2024 r.

Jak orędzie odpowiada na interesy polskiej polityki zagranicznej?

Korzystne z punktu widzenia polskich interesów jest utrzymywanie przez von der Leyen nastawienia proukraińskiego wśród priorytetów UE oraz próba pozyskania nowych środków na odparcie rosyjskiej agresji przez Ukrainę. Ostateczna ocena tych działań będzie jednak zależeć od sposobu skonstruowania mechanizmu pożyczek zabezpieczonych na rosyjskich aktywach i od wdrożenia pozostałych zaproponowanych inicjatyw. Zapowiedź stworzenia „tarczy dronów” także wpisuje się w cele polskiej polityki zagranicznej, która podkreśla wspólny europejski charakter wschodniej granicy UE (w przemówieniu przewodniczącej znalazło się stwierdzenie, że wschodnia flanką zabezpiecza całą Europę).